

Політика та інструменти збільшення багатства країни

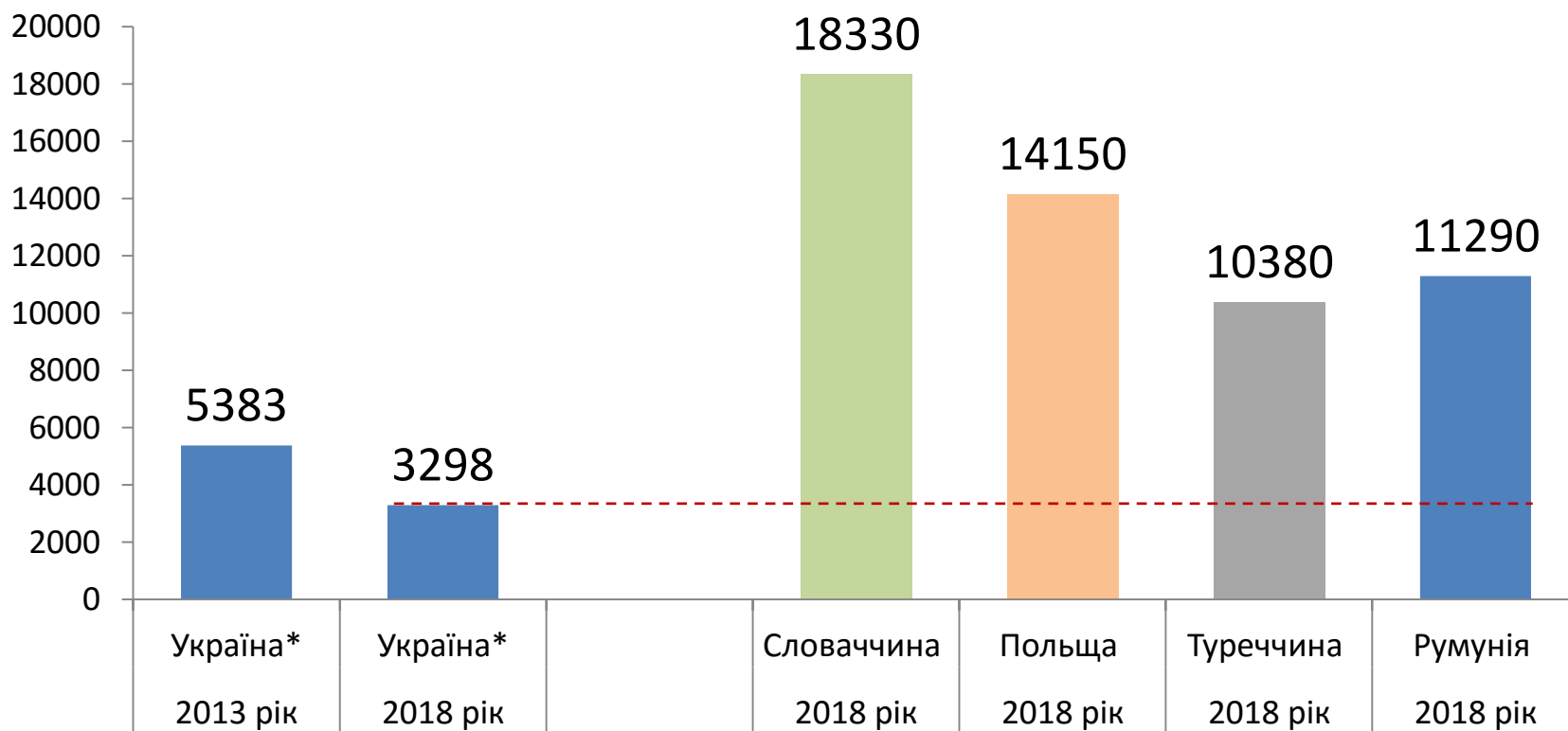
Власюк Володимир

Круглий стіл Україна в пастці
бідності: як таке трапилось і як
це змінити

15.10.2020

На сьогодні ключовим ризиком України є бідність її громадян. Суспільству необхідно знайти відповідь на питання як діяти, щоб змінити такий стан справ

Доходи на душу населення в Україні і в сусідніх країнах, дол. США/особу

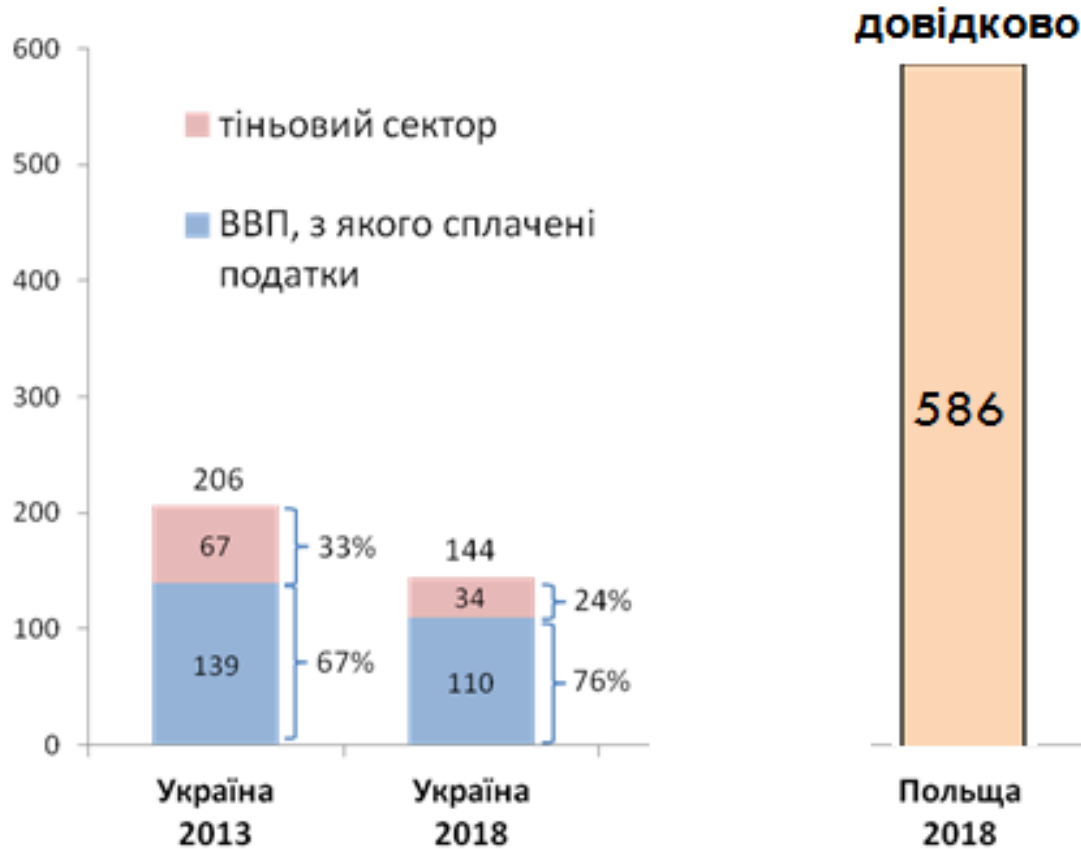
* З урахуванням тіньових доходів населення

Джерело: Світовий банк, ДП Укрпромзовніш експертиза

ДП Укрпромзовніш експертиза: всі права застережено

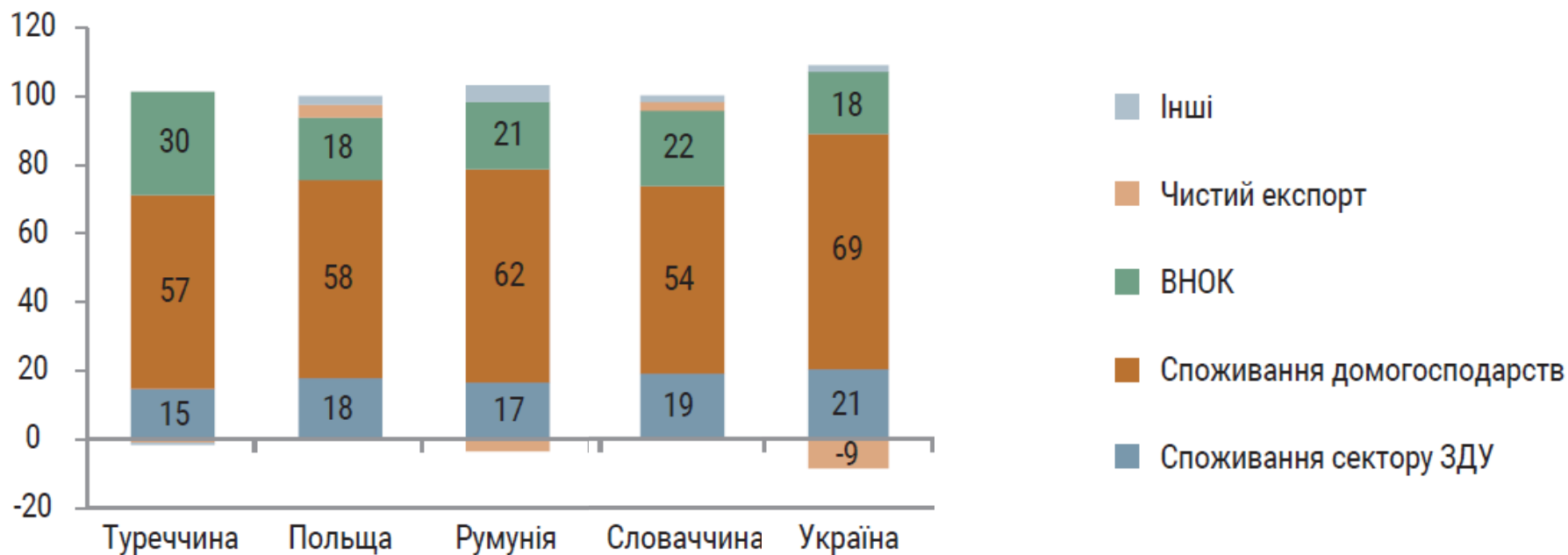
Україна критично відстає за рівнем економічного розвитку від сусідніх країн і має аномально малий обсяг економіки.

Обсяг ВВП України включно з тіньовою частиною, млрд дол. США

Малий обсяг економіки є і наслідком, і причиною її структурних деформацій (економіка проїдання) та низьких доходів громадян

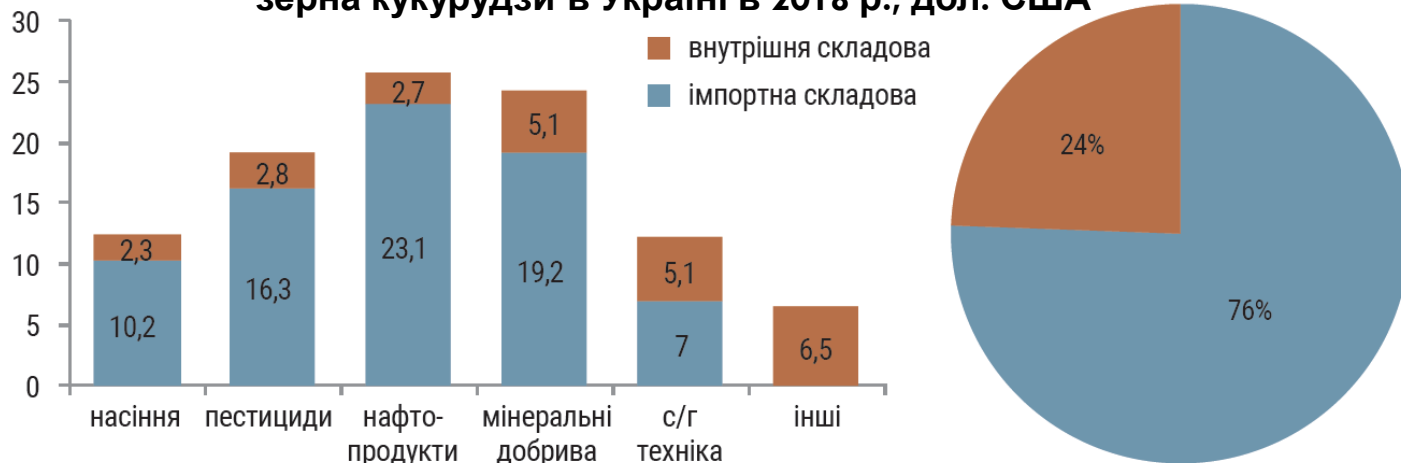
Рис. 8. Структура ВВП країн в 2018 р. за категоріями кінцевого використання, %

Джерело: ОЕСР, Держстат

Секрети “економіки бідності”: виробництво та експорт сировини в обмін на імпорт готової індустріальної продукції

Загальні операційні витрати та імпортна складова виробництва тонни зерна кукурудзи в Україні в 2018 р., дол. США

Виробництво та експорт основних видів с/г сировини в Україні в 2019 р., тис. тонн

Товарна група	Виробництво	Експорт	Питома вага експорту у виробництві, %
Зернові культури	74 433	56 714	76
Культури зернобобові	710	532	75
Культури олійні	22 292	6 864	31
Руди	75 666	40 573	54
Глини	9 164	5 797	63

Джерело: Держстат, розрахунки

«Економіка бідності» – модель (структура) економіки, яка побудована на домінуючому експорті сировини в обмін на імпорт готової індустріальної продукції. Така модель призводить до подвійних втрат через вимушений високий імпорт необхідних промислових товарів та через вивезення сировини в необробленому вигляді замість експорту продуктів переробки.

Мета роботи “Економічне відродження через індустріальний розвиток України”

Дати пропозицію
найкоротшого шляху
побудови технологічної
економіки країни, яка
забезпечить прискорене
економічне зростання і
високий рівень доходів
громадян в умовах
відкритої глобальної
конкуренції

Візія України 2030: очікувані результати за дванадцять років політики новітнього індустріального розвитку (НІРУ)

Економічне зростання та добробут населення України (ціни та курс 2018 року)

Показник	2018	2030 Індустріальна країна	Країни фокус-групи
Зростання реального ВВП за період (CAGR), %	-0,5 (2007-2018)	<u>+7,0</u> (2019-2030)	Польща (1996–2010) – 4,4 Туреччина (1986–2000) – 4,3 Румунія (1996–2010) – 2,7
ВВП, млрд дол. США	131	<u>294</u>	Польща (2018) – 586 Туреччина (2018) – 771 Румунія (2018) – 240
Сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами, млрд дол. США (% від ВВП)	-11,4 (-8,7%)	<u>+4,9</u> (+1,7%)	Польща (2018): +20 (+3,1%) Туреччина (2018): -8,5 (-1,1%) Румунія (2018): -7,7 (-3,2%)
Робочі місця в економіці України, млн осіб	13,4	<u>15,6</u>	Польща (2017) – 16,4
Річний дохід на душу населення, дол. США	3300	<u>7800</u>	Польща (2018) – 15400 Туреччина (2018) – 9300 Румунія (2018) – 12300

Макроекономічні основи нарощення добробуту громадян: розумний дефіцит бюджету та позитивне сальдо зовнішньої торгівлі

Макроекономічна балансова тотожність: негативний баланс держави та зовнішнього сектору означає накопичення чистого фінансового багатства домогосподарствами (населенням)

$$\boxed{\text{Держава } Y - E} + \boxed{\begin{array}{c} \text{Внутрішній} \\ \text{приватний сектор} \\ Y - E \end{array}} + \boxed{\begin{array}{c} \text{Зовнішній сектор} \\ Y - E \end{array}} = 0,$$

де E = видатки, Y – дохід

або, у термінах валового внутрішнього продукту (ВВП):

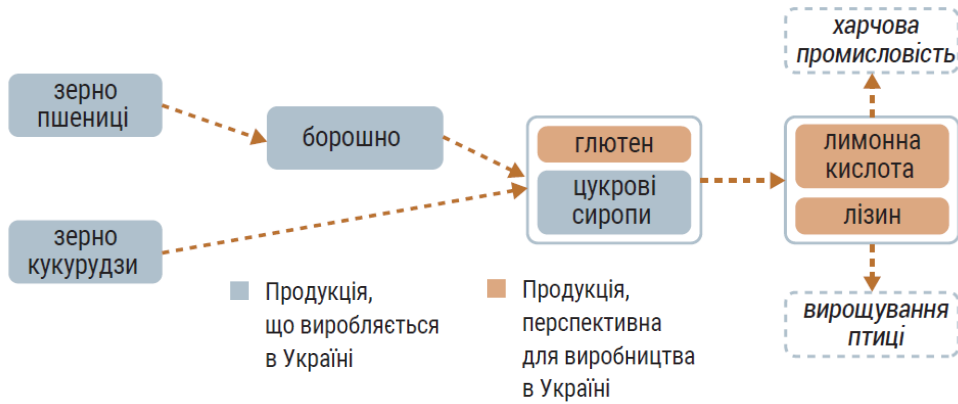
Державний баланс ($T - G$) + Приватний баланс ($S - I$) + Іноземний баланс ($M - X$) = 0,

де T – податки, G - державні закупівлі, S – заощадження, I – інвестиції, M – імпорт, X – експорт

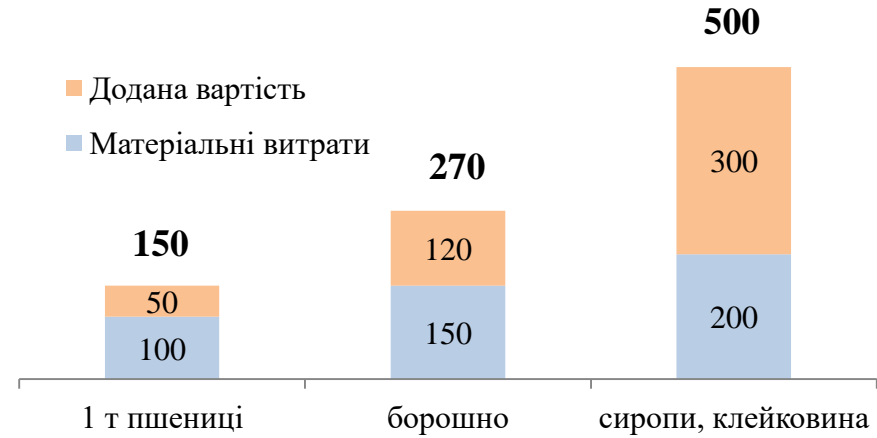
**В теперішньому стані економіки
України найкоротший шлях досягнути
збільшення доходів людей полягає у
розвитку переробної промисловості**

Приклади того, як переробний сектор розгортає економіку країни

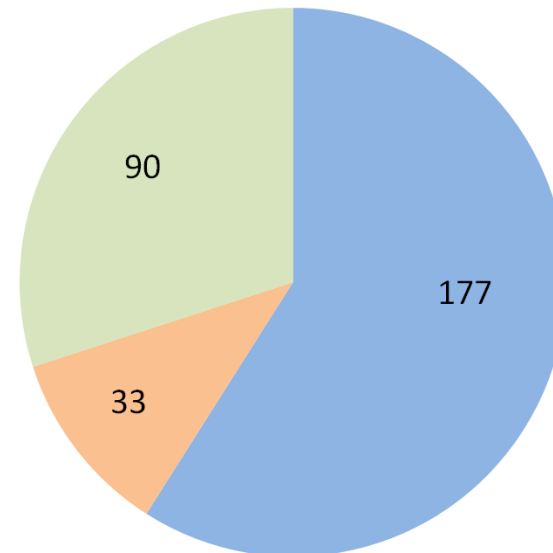
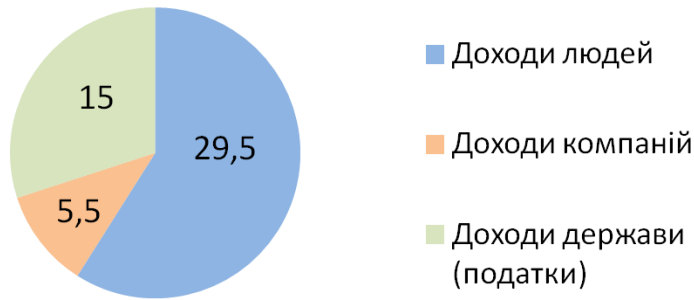
Продуктовий ланцюг переробки зерна пшениці

Формування доданої вартості в процесі переробки 1 т. зерна пшениці, дол. США

Розподіл доданої вартості між економічними агентами, дол. США

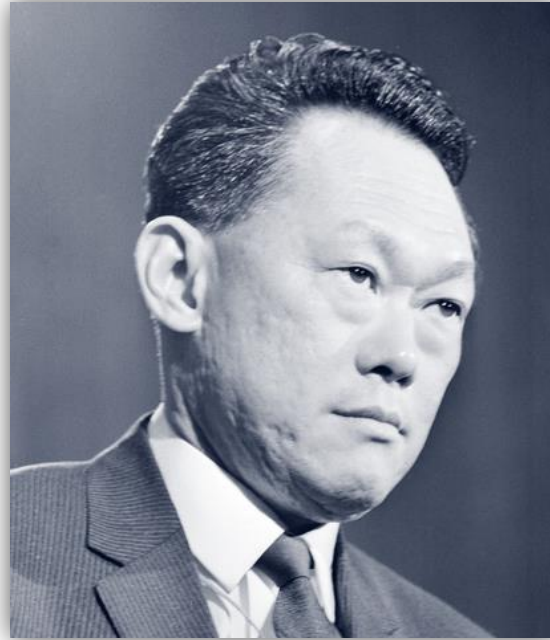

Політики та інструменти розвитку переробної промисловості

ЛІДЕРСТВО ТА СТИМУЛЮЮЧА РОЛЬ ДЕРЖАВИ Є КЛЮЧОВИМИ!

Конрад Аденауер,
перший канцлер
Західної Німеччини
(1949—1963)

Лі Куан Ю,
перший прем'єр-міністр
Республіки Сінгапур
(1959—2011)

Пак Чон Хі,
третій президент
Республіки Корея
(1962—1979)

Інструменти головного калібру

Ключовим є поєднання грошово-кредитної, фіскальної та технічної політик.

Грошово-кредитна політика

- **Завдання:** знизити вартість кредитів та підвищити монетарну базу економіки до рівня сусідніх країн (M2 до ВВП в Україні становить близько 35%; у Польщі - 64%, Словаччині - 69%, Туреччині - 47%).
- **Інструменти:** облікова ставка, валютний курс, таргетування показників зростання, регулювання монетарної бази.

Фіскальна політика

- **Завдання:** перетворити державні фінанси на інструмент структурного розвитку та економічного зростання
- **Інструменти:** зведений бюджет, вдосконалена система державних закупівель (місцева складова виробництва), податкова політика для стимулювання виробничої діяльності, інституції розвитку

Технічна політика

- **Завдання:** посилити вимоги до оновлення основних засобів, створити бар'єр для проникнення на внутрішній ринок неякісної іноземної продукції, спростити для вітчизняних виробників процедури сертифікації їхньої продукції, в т.ч. для експорту.
- **Інструменти:** технічні стандарти, підписання з ЄС Угоди АСАА

Фіскальна політика повинна віднайти ресурс всередині економіки через краще адміністрування податків і спрямувати його в індустріальний розвиток. Сума недоотриманих державним бюджетом податків в 2018 р. склала 10,5 млрд. \$, а сума коштів, виведених корпораціями через заниження експортних цін – близько 7 млрд \$.

Оцінка можливостей додаткових надходжень до зведеного бюджету на третій рік політики та перелік основних інструментів детінізації, млн дол. США

Показники	Сума недоплати в 2018 р.	Очікувані додаткові надходження	Інструменти детінізації
Податок на доходи фізичних осіб	4 276	0	Створення Служби/Бюро фінансових розслідувань, Імплементация плану BEPS
Податок на прибуток (заниження експортних цін)	1 200	900	Впровадження інструментів обліку і контролю (електронні акцизні марки, касові апарати, електронні лічильники на нафтобазах і спиртзаводах)
Податок на прибуток (тіньове виробництво)	230	100	Технічне оснащення митниць сучасними засобами сканування вантажів
Рентні платежі	320	300	Організація аукціонів для визначення ринкової вартості землі
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	820	500	
Податки, що стягуються при імпорті товарів (ПДВ, ввізне мито)	1 059	500	
ПДВ із вироблених в Україні товарів (послуг)	2 206	1 000	
Оренда державної землі	360	150	
Разом	10 471	3 450	

Обсяги фінансування зведеним бюджетом України напрямків, пов'язаних з новітнім індустріальним розвитком, млрд дол. США

Напрямки фінансування	попередні 12 років	12 років НРУ
Капітальні видатки бюджету (ВНОК) модернізація та будівництво доріг державного значення, розшивка вузьких інфраструктурних місць (мости через ріки, причали в портах, днопоглиблення річок; модернізація шлюзів на Дніпрі; днопоглиблення портів; будівництво злітних смуг та ін.), обладнання ділянок під будівництво заводів, індустріальні парки, придбання вітчизняної індустріальної продукції для виконання державою своїх функцій, соціальна інфраструктура	36,2	87,5
Капітальні трансферти в інституції розвитку Національний фонд структурної трансформації економіки (НФСТЕ), Експортно-кредитне агентство (ЕКА), Інноваційна установа, Фермерський аграрно-індустріальний фонд	0,01	8,5
Затрати на підготовку трудових ресурсів	37,2	59,0
Державні програми підтримки виробництва складної вітчизняної індустріальної продукції	2,0	7,0
Разом за 12 років	75,41	162,0

Інституції розвитку як пріоритетні інструменти створення сучасної обробної промисловості

Спільна місія – нарощення потужностей з глибокої переробки сировини та розумного заміщення імпорту

Назва	Призначення
Національний фонд структурної трансформації економіки	<p>підтримка проектів пов'язаних із структурною перебудовою економіки та підвищення її технологічності, підтримка проектів модернізації та будівництва сучасних заводів, адміністрування державних програм закупівлі складної індустріальної продукції – 5,6 млрд дол. США</p>
Фонд регіонального розвитку	<p>фінансова підтримка заходів виробничого розвитку регіонів, зокрема, створення інфраструктурних об'єктів, обладнання індустріальних парків, підготовка спеціалістів під конкретні виробничі об'єкти - 1% від дохідної частини бюджету</p>
Експортно-кредитне агентство	<p>підтримка несировинного експорту (докапіталізація та початок повноцінної роботи) – 1 млрд дол. США</p>
Фонд розвитку інновацій	<p>збільшення фінансування та розширення мандату в частині компенсації від 30 до 50% витрат на R&D в машинобудуванні, часткова компенсація замовникам витрат на впровадження цифрових технологій українських розробників - 0,25% від дохідної частини бюджету</p>
Фермерський аграрний індустріальний фонд	<p>Спрямування коштів агросектору у придбання вітчизняної індустріальної продукції (індустріально-технічна підтримка фермерства, впровадження новітніх технологій з виробництва аграрної продукції, надання консалтингової підтримки) - до 1% бюджету</p>

Список пріоритетних заходів

Заходи, що впливають на зміну поведінки бізнесу та спрямування коштів із тіньової економіки у виробничий розвиток

1. Прийняття нового Бюджету розвитку на 2021 рік, в якому передбачити збільшення капітальних видатків бюджету, витрати на капіталізацію ключових інституцій розвитку – НФСТЕ (500 млн дол. США), ЕКА (300 млн дол.), ФАІФ (100 млн дол. США) і ФРІ (100 млн дол. США); зростання видатків на фінансування професійно-технічної освіти;
2. Ухвалення в 2020 році законів про створення Національного фонду структурної трансформації економіки (НФСТЕ), Фермерського аграрно-індустріального фонду (ФАІФ), Фонду розвитку інновацій (ФРІ); розширення мандату Експортно-кредитного агентства (ЕКА) в частині стимулювання несировинного експорту через страхування експортних контрактів і компенсацію кредитної ставки;
3. Посилення контролю за оподаткуванням прибутку корпорацій через ухвалення закону про імплементацію плану BEPS;
4. Створення Бюро фінансових розслідувань при Міністерстві фінансів;
5. Запровадження електронних акцизних марок на алкоголь, тютюн і пальне;
6. Ліквідація тарифних деформацій в енергетиці і транспорті: відмова від перехресного субсидування, аукціони з продажу “зеленої” енергетики, вирівнювання залізничних тарифів для різних груп споживачів, звільнення Укрзалізниці від непрофільного оподаткування;
7. Прийняття Акту про економічну діяльність місцевих громад, що розширюватиме їхні повноваження спрямовувати ресурси у розвиток економічного потенціалу територій, зокрема співфінансувати важливі інфраструктурні об’єкти разом із коштами держбюджету, надавати гранти з метою залучення інвесторів, фінансувати підготовку спеціалістів для конкретних підприємств.

Організаційно-комунікаційні заходи

1. Прийняття закону про державне стратегічне планування, в якому буде передбачено складання індикативних планів розвитку економіки на чотири роки та чотирьохрічних бюджетів.
2. Прийняття закону про внесення змін до Бюджетного Кодексу щодо запровадження чотирьохрічного бюджетного планування, узгодженого з чотирьохрічними економічними індикаторами та запровадження бюджету розвитку як окремого розділу (складової частини) державного бюджету.
3. Прийняття комунікаційної стратегії Уряду щодо популяризації та підтримки в суспільстві ідеї створення сучасних індустриальних виробництв: стимулювання ділових настроїв, підприємництва та новаторства, історій успіху в реалізації індустриальних проектів, ідеї економічного патріотизму, зокрема, щодо купівлі товарів національного виробництва.

Грошово-кредитна політика та політика НБУ

- Внесення змін до закону про НБУ, закону про банки і банківську діяльність, інших законодавчих актів щодо визначення цілей досягнення показників економічного зростання та зайнятості ключовими функціями НБУ, вдосконалення управління монетарною політикою, розширення кредитування економіки та вдосконалення функціонування банківської системи, як засобу перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки

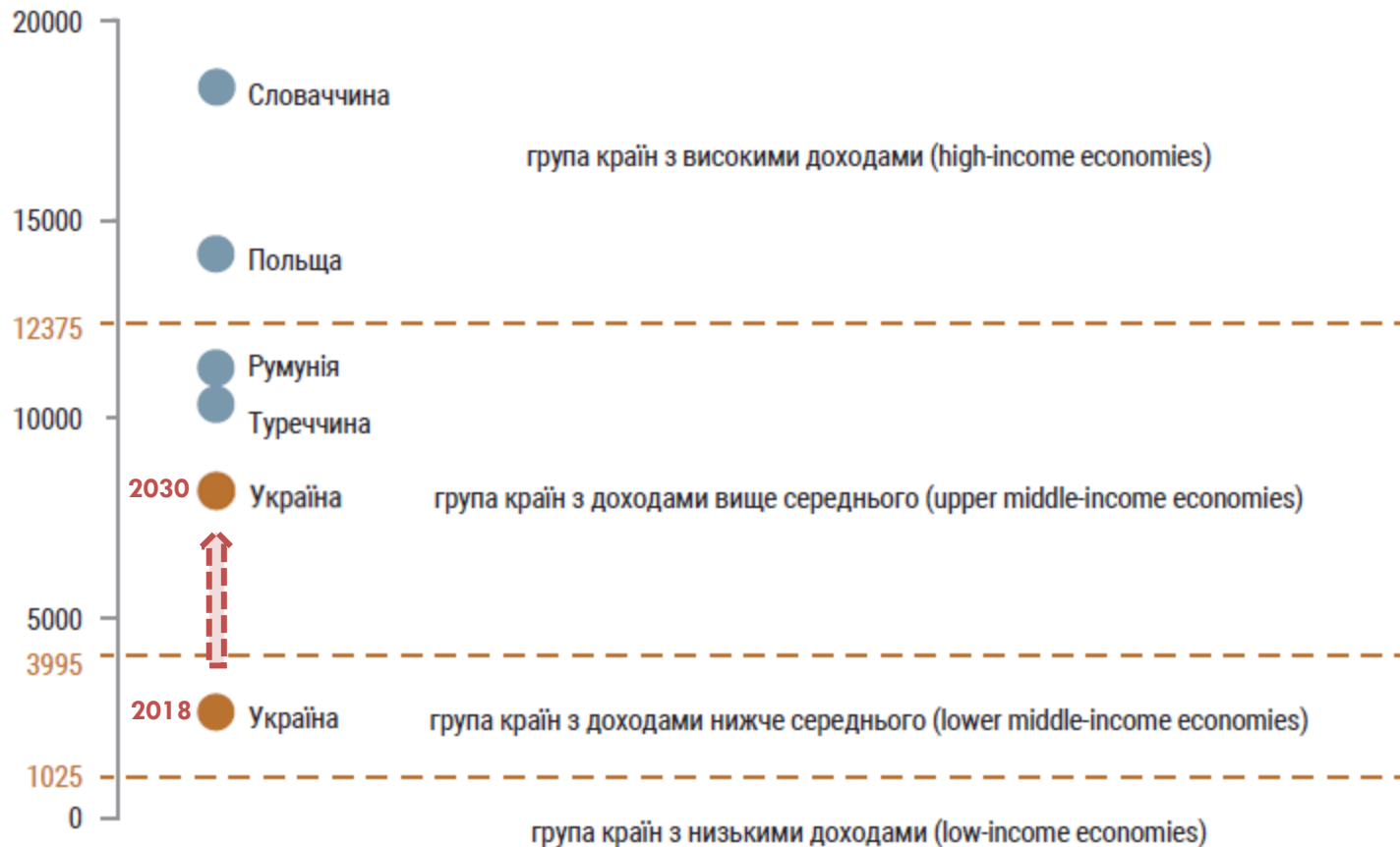
“Головним беніфіціаром економічного зростання стали люди та їхній добробут...”

Зростання добробуту людей в Україні 2030 vs 2018, ціни 2018 року

Показник	2018	2030 Індустріальна країна	2030 Агро-ІТ країна	Країни фокус-групи
Рівень доходів на душу населення, тис. дол. США	3,3	7,8	3,8	Польща (2018) – 14,2 Туреччина (2018) – 10,4 Словаччина (2018) – 18,3 Румунія (2018) – 11,3
Наявність (+)/потреба (-) у фінансових ресурсах ДГ, млрд дол. США	86,9	+67,1	-27,3	
Середньомісячна заробітна плата штатних працівників, дол. США	326	>900	<400	Польща (2018) – 1219 Словаччина (2018) – 1393 Румунія (2018) – 1078
Робочі місця в економіці України, млн осіб	13,4	15,6	<12	Польща (2017) – 16,4
Співвідношення мінімальної пенсії та фактичного прожиткового мінімуму	0,57	>1,0		
Середня місячна пенсія, грн	2479	>4500		
Бюджет Пенсійного фонду, млрд грн	358,8 (з них дотації 150)	600		

“Україна пододала пастку низьких доходів. Середньорічний наявний дохід на душу населення досяг 7,8 тис. дол. США, що, згідно з класифікацією Світового банку, відносить її до групи країн із доходами вище середніх...”

Порівняння України та країн фокус-групи за рівнем ВНД на душу населення у 2018 році, дол. США

Джерело: Світовий Банк, розрахунки